

Παροχή ασύλου στους ΛΟΑΤΚΙ+
αιτούντες διεθνή προστασία και
διασφάλιση ασφαλών συνθηκών
υποδοχής

ANNA-MARIA ΚΩΝΣΤΑ

ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΝΟΜΙΚΗΣ Α.Π.Θ.

Σύμβαση Γενεύης 1951 για το καθεστώς των προσφύγων

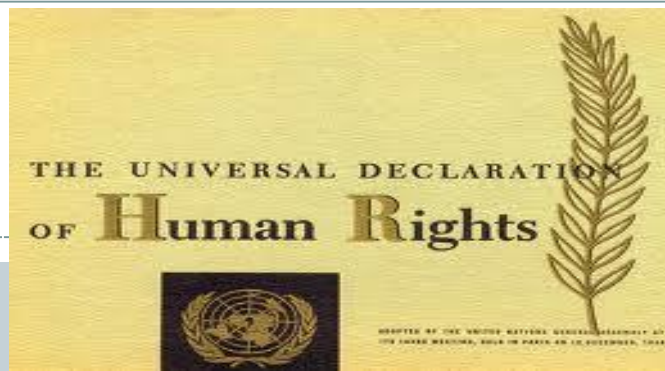
Άρθρο 1 της Σύμβασης, όπως τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο του 1967, ως πρόσφυγας ορίζεται:

*"Ένα άτομο που λόγω βάσιμου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, **συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα** ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας, ή που δεν έχει υπηκοότητα και είναι εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, ως αποτέλεσμα των γεγονότων αυτών, δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτή..."*

Αρχές της Yogyakarta

- Αρχή 23: Καθένας έχει το δικαίωμα να αναζητά και να απολαμβάνει σε άλλες χώρες άσυλο από διώξεις, συμπεριλαμβανομένων των διώξεων που σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου. Ένα κράτος δεν μπορεί να απομακρύνει, να απελάσει ή να εκδώσει ένα πρόσωπο σε οποιοδήποτε κράτος όπου το εν λόγω πρόσωπο μπορεί να αντιμετωπίσει βάσιμο φόβο βασανιστηρίων, δίωξης ή οποιασδήποτε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου.
- 2017: «Yogyakarta Principles plus 10» (The YP +10) + έκφραση και χαρακτηριστικά φύλου.
- Ήπιο διεθνές δίκαιο (soft international law)

- “Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτριωτών δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.” (Προοίμιο)
- “Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.” (άρθρο 1)

ΕΔΔΑ: Μ.Σ.Σ. κατά Βελγίου και Ελλάδας (2011)

- ΕΔΔΑ έκρινε ότι η Ελλάδα και το Βέλγιο παραβίασαν τρία άρθρα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2), την απαγόρευση της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης (άρθρο 3) και το δικαίωμα σε πραγματική προσφυγή (άρθρο 13).
- Αφγανός υπήκοος αιτών άσυλο
- Κανονισμός Δουβλίνο II
- ΕΔΔΑ: μια απάνθρωπη μεταχείριση είναι εξευτελιστική «αν ταπεινώνει ή εξευτελίζει ένα άτομο, εάν δείχνει **έλλειψη σεβασμού για την ανθρώπινη αξιοπρέπειά του ή ακόμα την μειώνει...**»

ΕΔΔΑ: Μ.Σ.Σ. κατά Βελγίου και Ελλάδας (2011)

- «Το Δικαστήριο δίνει μεγάλη σημασία στο καθεστώς του προσφεύγοντα που είναι αιτών άσυλο και εξαιτίας αυτού ανήκει σε μια **ομάδα πληθυσμού ιδιαίτερα μειονεκτούσα και ευάλωτη** που έχει ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας Σημειώνει ότι αυτή η ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας αποτελεί αντικείμενο ευρείας συναίνεσης σε διεθνή και ευρωπαϊκή κλίμακα όπως προκύπτει από την Σύμβαση της Γενεύης, από την αποστολή και τις δραστηριότητες της Ύψατης Αρμοστείας του ΟΗΕ καθώς και από τις απαιτήσεις που αναφέρονται στην οδηγία για την Υποδοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (σκ. 251)

ΕΔΔΑ: ΛΟΑΤΚΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ

- F. κ. Ηνωμένου Βασιλείου (2004), (αίτηση αριθ. 17341/03)
- Μ.Ε. κ. Σουηδίας (2014) (αίτηση αριθ. 71398/12)
- Ο.Μ. κ. Ουγγαρίας (2016), (αίτηση αριθ. 9912/15)
- Rana κ. Ουγγαρίας (2020), (αίτηση αριθ. 40888/17)
- Β και C κ. Ελβετίας (2020), (αιτήσεις αριθ. 43987/16 και 889/19)

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ΕΕ

- «Η Ένωση, έχοντας επίγνωση της πνευματικής και ηθικής κληρονομιάς της, εδράζεται στις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης (...)». (προοίμιο).
- Το Κεφάλαιο 1^ο του Χάρτη είναι επίσης αφιερωμένο στην αξιοπρέπεια. Το άρθρο 1 του Χάρτη ορίζει: «Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη.»

Δικαίωμα Ασύλου στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

- *Άρθρο 18:* Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων και σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής οριζόμενες ως «οι Συνθήκες»).
- *Άρθρο 19:* 1. Απαγορεύονται οι ομαδικές απελάσεις.
2. Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.

Πρόσφυγες ΛΟΑΤΚΙ στην ΕΕ

- Άρθρο 10 παρ. 1δ Οδηγίας 2011/95/ΕΕ:

Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει ομάδα που βασίζεται στο κοινό χαρακτηριστικό του γενετήσιου προσανατολισμού. Ο γενετήσιος προσανατολισμός δεν μπορεί να νοηθεί ως περιλαμβάνων πράξεις θεωρούμενες αξιόποινες κατά το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Λαμβάνονται δεόντως υπόψη πτυχές συνδεόμενες με το φύλο, συμπεριλαμβανόμενης της ταυτότητας του φύλου, κατά τον καθορισμό της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή τον προσδιορισμό χαρακτηριστικού αυτής της ομάδας.

ΔΕΕ: ΛΟΑΤΚΙ αιτούντες άσυλο

- ΔΕΕ: X, Y και Z κατά Minister voor Immigratie en Asiel, X (C-199/12), Y (C-200/12) και Z (C-201/12), 2013
- ΔΕΕ: A, B, C κ. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, A (C-148/13), B (C-149/13) και C (C-150/13), 2014
- ΔΕΕ F κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (C-473/16), 2018

ΕΕ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ Ι

- **Άρθρα 21 και 22 Οδηγίας 2013/33/ΕΕ (Άρθρο 58 Ν. 4636/2019)**
- Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ειδική κατάσταση των ευάλωτων προσώπων, όπως οι ανήλικοι, ασυνόδευτοι ή μη, άμεσοι συγγενείς θυμάτων ναυαγίων (γονείς και αδέρφια), τα άτομα με αναπηρία, οι ηλικιωμένοι, οι εγκυμονούσες, οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα παιδιά, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, τα άτομα με σοβαρές ασθένειες, τα άτομα με νοητική και ψυχική αναπηρία και τα άτομα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, φυσικής ή σεξουαλικής βίας, όπως τα θύματα ακρωτηριασμού των γεννητικών οργάνων.

ΘΥΜΑΤΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ

- **Άρθρο 61 Ν. 4636/2019 (Άρθρο 25 Οδηγίας 2013/33/ΕΕ)**
- Τα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών πράξεων βίας πιστοποιούνται με ιατρική γνωμάτευση από δημόσιο νοσοκομείο, στρατιωτικό νοσοκομείο ή κατάλληλα εκπαιδευμένους ιατρούς δημόσιων φορέων παροχής υπηρεσιών υγείας, συμπεριλαμβανομένων των ιατροδικαστών και λαμβάνουν την αναγκαία περίθαλψη για τη βλάβη που προκλήθηκε, ιδίως πρόσβαση σε κατάλληλη ιατρική και ψυχολογική θεραπεία ή περίθαλψη.

Ελλάδα: ΛΟΑΤΚΙ αιτούντες άσυλο

- Ενδεικτικά, υποθέσεις ελληνικών δικαστηρίων:
- Διοικητικό Εφετείο Πειραιώς Α401/2019 (εικαζόμενος σεξουαλικός προσανατολισμό)
- Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών 411/2020 (διεμφυλικό άτομο σε διαδικασία φυλομετάβασης)
- ΕιρΘες 444Ε/2018 (νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου)
- ΕιρΜυτιλ 136/2018 (νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου)

Συμπερασματικές σκέψεις

- ΕΔΔΑ και ΔΕΕ: ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ευαλωτότητα
- ΛΟΑΤΚΙ: πολλαπλή διάκριση, intersectionality
- Νόμος 4443/2016 που εφαρμόζει την Οδηγία 2000/78/ΕΚ
- Ν. 4604/2019 για την ουσιαστική ισότητα
- Νομικό κενό για intersex, queer, non-binary
- Το δίκαιο για τους ΛΟΑΤΚΙ αιτούντες άσυλο αναμένεται σύντομα να προσαρμοστεί στις ανάγκες των καιρών και της σύγχρονης κοινωνίας.